

ta ve, da učitelj neobhodno potrebuje svojostvo ter na njem deloval s popolnim uspehom. Zato učiteljstvo narodnih šol s popolno upravičenostjo zahteva, da se mu tudi nadalje poveri ta naloga — in to tudi v mestih, posebno še zaradi tega, ker so strokovne šole v bistvu le metodično zaokroženi zaključek višje narodne šole.

2. Pouk na strokovno nadaljevalnih šolah naj se poveri izključno le učiteljstvu, ki je dovršilo tozadevne strokovne tečaje. Le v onih krajih, kjer še ni dovolj v strokovnih tečajih usposobljenega učiteljstva, se naj pritegne drugo učiteljstvo narodnih šol. Ni pa na mestu in iz socialnih ozirov demoralizujoče vpliva, da v krajih, kjer je dovolj učiteljstva iz narodnih šol, in tudi strokovno usposobljenega, poučujejo upokojenci. V tem oziru pričakuje in zahteva učiteljstvo s strokovnimi tečaji zaščite.

3. Telovadba je obvezen predmet v okviru urnika. V mnogih krajih se telovadba kot obvezen predmet, ali sploh ne poučuje, ali pa zelo neredno kot omalovažujoča postranska stvar, kar je v popolnem nasprotju s tozadevnimi predpisi. Tudi pouk telovadbe se naj vrši v zmislu pod točko 2.

4. Po § 296. zakona o obrtnih vzdržuje občine strokovno nadaljevalno šolstvo. Dosedaj je prispevala za to šolstvo v glavnem le ona občina, kjer je bil sedež šole. Ker pa obiskujejo te šole vajenci tudi iz drugih občin bi bilo na mestu, da stavijo vse občine v svoje proračune gotov znesek, ki ga naj procentualno določi kraljeva banska uprava, slično kakor se to že vrši za pospeševanje kmetijstva; oziroma naj prevzame vzdrževanje strokovnega šolstva banovina.

5. Nedeljski pouk je po zakonu o zaščiti delavcev protizakonit. Zaradi tega prosimo kr. bansko upravo, da izda tozadevne striktne odredbe, katerih krajevni činitelji ne bodo mogli po svoji volji brskirati. Š. Ljubo.

SKLEPI TEČAJNIKOV

1. a) V krajih kjer je najmanj 25 učencev naj se osnuje strokovno nadaljevalna šola z enim razredom. Učenci posejajo prvo leto prvi razred, drugo leto drugi razred, tretje leto tretji razred. Nato vstopijo novi učenci, ki enako obiskujejo šolo.

b) Dejstvo je, da je učiteljstvo narodnih šol organiziralo strokovno nadaljevalno šol-

† General Rudolf Maister

V četrtek 26. julija t. l. je zadela jugoslovanski Maribor in ves naš narod nepričakovana, bridka in težka izguba: koščena smrtna roka je iztrgala iz naše sredine našega narodnega heroja in pesnika, generala Rudolfa Maistra. Še letos spomladi 29. marca, torej šele pred 4 meseci, je imenovani obhajal svoje 60 letnico in je ob tej priliki ves narod kar tekmoval v izražanju svojih čustev globoke hvalečnosti napram našemu velezaslužnemu jubilarantu in željah, da ga Vsevišji še mnoga leta pusti med nami. Dasiravno nam je bilo znano, da je bil rahlejšega zdravja, vendar takrat nismo slutili, da bo par mesecev kasneje odšel od nas — za vedno!

Rudolf Maister je bil rojen dne 29. marca 1874. v Kamniku. Kot častnik je vsepovsod in vedno odkrito in neustrašno očitoval svoje slovensko pokolenje, zahajal je le v slovenske družbe, kar je za časa Avstrije v avstrijski častniški uniformi pomenilo biti pripravljen na vse, seve le na vse hudo! In to hudo ga je tudi nasledovalo na vseh njegovih avstrijskih službenih mestih. Slovenskim vojacom je bil vedno dobrodošen prijatelj in svetovalc.

»Sam Bog ga nam je o pravem času prinesel v Maribor,« tako je koncem vojne govorilo in še govori danes naše severno obmejno ljudstvo. V svojem dalekovidnem proročnem duhu, s svojo suggestivno osebnostjo vplivnostjo in s svojimi izrednimi vojaškimi vrlinami ter s svojo brezprimerno odločnostjo

je tukaj po točno zasnovanem načrtu pripravil in izvedel ono veliko delo, s katerim je ovekovečil v naši slovenski in jugoslovanski zgodovini kot narodni junak naravnost legendarne tradicije! Sporazumno s takratnim mariborskim Narodnim svetom se je s 15 častniki in 87 vojaki polastil Maribora, sam se s karabinko na rami postavil na mariborski peron in prekrizal račune in načrte takratnega (nemškega) mestnega poveljnika Holika, ki je s svojimi častniki skoval načrt, po katerem bi pripadel Maribor Avstriji. Dne 1. novembra 1918. je padla meljska vojašnica v roke slovenskih vojakov pod poveljstvom stotnika Edvarda Vaupotiča. Po tej zasedbi so ostali Maistra zvesti še naslednji slovenski častniki: Joža Malenšek, Franjo Luknar, Gustav Šilih, Lojze Malenšek in Metod Rakuša, razen zadnjega sami učitelji! S temi, nekaterimi podčastniki in 87 možmi je stotnik Vaupotič sestavljal prvo jugoslovansko stotnijo v Mariboru, imenoval njenim poveljnikom nadporočnika Jožka Malenška in to je bila prva posadka generala Maistra. Od Nar. sveta je bil major Maister imenovan za generala, in s tem višjim činom je zamogel krotiti nemške oficirje in ostale oblastnike. Dne 9. novembra istega leta je sredi priprav nemškega prevrata in nastopa nemških železničarjev v stavko izdal mobilizacijski oglas. Dne 23. novembra je v zgodnjih urah razorožil »belo-zeleno« (nemško) gardo v infanterijski dravski vojašnici in zasedel Špilje ter vsa severna jezikovno mejo od Radgone do Dravograda, po deželi pa dal osnovati Narodne straže.

Nikjer nisi silila v ospredje, ničesar nisi zahtevala zase; skromna, nesebična, delavna in vestna, si vselej do pičice natančno izvršila svojo dolžnost, čeprav ti je bilo marsikdaj hudo in si zlasti zadnje čase večkrat potožila, da ti postaja breme pretežno. Nisi živela samo šolskim otrokom in raznim družtvom, — ne, Milka, kdorkoli se je zatekel k tebi, za vsakega si imela odprto srce in odprte roke. Ni bilo potrebnega bolnika, ni bilo lačnega, ne raztrganega, ni bilo bednega in od vseh pozabljenega, ki bi ga bila ti prezrla. Vsem si dajala po svojih močeh, pa če bi bila morala sebi pritrgeti. Ni ti bilo žal truda, ne časa, ne sredstev, če si videla, da lahko pomagaš in dobro storiš. — Kako lepo si se zavzela za svojo nečakinja! Otroka, sirota si jo vzela k sebi in ji nadomestovala mater in očeta. In ko je odrasla in si ustvarjala svojo življenjsko srečo, ne bi bila mogoča mati boljše poskrbeti zanjo, kot si to storila ti. Tudi tvoja sestra je našla pri tebi toplo zavetje. Zato, Milka, če je danes solznih toliko oči, veruj, da so te solze odkritosrčne.

Ko tebe že davno več ne bo, bo še živel spomin na tvoje usmiljeno srce, na tvojo gostoljubnost, na tvoje delavne in radodarne roke.

Poslavljam se od tebe tudi v imenu tiste blage starke, tvoje dobrotnice iz otroških let, ki danes joče bridke solze tam daleč v Gorici, ker ji ni bilo mogoče dobiti potnega dovoljenja, da bi prihitala in te spremljala na tvoji zadnji poti. Revica je upala, da ji boš v oporo na stara leta, pa je morala doživeti, da legaš pred njo v grob.

Milka, malo dobrega ti je dalo življenje, za marsikaj te je usoda prikrajšala. A ti si storila toliko dobrega. Zato vem, da ti ločitev ni bila težka, saj so šla tvoja dobra dela pred teboj. Vem, da je tvoj obračun s večnim sodnikom lahek in da ti je sodba mila. Pojdi po plačilo, ki si ga v tako obilni meri zaslužila! Naj ti bo lahka zemlja!

Zdravo Milka in zbogom!

Zinka.

Imel je točno izdelan načrt vojaškega pohoda na Koroško z zasedbo Celovca, žal so mu to naši takratni voditelji v Ljubljani preprečili. Ko je pričela koroška »Volkswehr« razhajati po Koroški je skupno z generalom Smiljaničem posegel v ofenzivo tudi general Maister in prodiral od vzhodne strani v smeri Dravograd—St. Pavel. Ves ta vojaški uspeh pa je uničil nesrečni plebiscit, kojega pripravam v Podjuni je bil iz Velikoveca duša in vodja zopet general Maister. Od 1. 1921. do 1923. pa je deloval kot predsednik razmejnitvene komisije med našo državo in Italijo.

General Maister ni bil le vojak, marveč se je že od svojih mladih nog udejstvoval tudi kot pesnik ter pod imenom »Vojanove« priobčeval svoje pesmi v raznih književnih listih. Izdal je zbirki svojih pesmi »Poezije« in nazadnje »Kritica mojih«. Ljubil in cenil je knjigo nad vse, zanjo žrtvoval vse, zbral književne raritete po graščinah, župniščih, zapuščinah itd. Tako si je osnoval privatno knjižnico, ki ji po obsežnosti in vzorni urejenosti daleč na okoli ni para.

Zadnja leta je pisal svoje največje delo: Zgodovino mariborskega prevrata in koroških bojev. To delo je po večini dovršil, manjkajoče bodo sklenili po njegovih beležkah naši zgodovinarji in upamo, da bo to delo vsaj zdaj po njegovi smrti našlo založnika, delo s krvjo in vendar z zlatimi črkami zapisane zgodovine našega severnega narodnega rešenja — izpod meča in peresa rešitelja samega!

Ne le velik kot vojak — narodni junak in pesnik, izredno velik je bil pa general Maister tudi kot človek. Njegov nastop je vidno na zunaj odkrival njegovo iskreno sočutečo, visoko sočloveško voditeljsko osebnost in iskreno notranjost! Značajnost, odločnost in doslednost so bile kulminirajoče lastnosti tega moža, kakršnih zaznamujemo danes le malo med nami.

Leta 1923. je bil upokojen, za svoje za-sluge imenovan za častnega adjutanta Nj. Vel. kralja in odklikovan z visokimi redi ter je kot upokojenec živel v Mariboru, kjer je bil do svoje smrti duša vsega narodnega življenja.

Lansko leto je z velikim navdušenjem sprejel resolucijo severnega obmejnega učiteljstva glede potrebe in priprave koncentracije vsega obmejnega narodno-obrambnege ter sploh nacionalnega in gospodarskega dela, pripravljal je za to akcijo in tozadevno se pripravljajočo anketo v skupnem posvetovanju z učiteljstvom in ostalimi narodnimi delavci prve temeljne smernice. In njega, na katerega smo pri tej težki akciji stavili vse svoje glavne upe in nade vsi, osobito učitelji, ni več in ne bo več!

Dragi g. general, ljubi prijatelj moj in naš! Nimamo te več! Leta 1917. sem te zvalobil v Slov. gorice, ki so vzljubile tebe in si jih vzljubil ti! Vzljubile so tebe in postale po tvojem herojstvu odrešena jugoslovanska imovina. Vinograd s hišico — bil je tvoj sen. Vsevišji pa te je povabil v svoj vinograd! In še pred kratkim si mi pravil, da morda vidimo v goricah se, ko trta nam zorela bo! Sledil pa si vabilu Gospoda — na večno trgatstvo!

Poslavljam se od tebe v imenu učiteljstva, zlasti še obmejnega, kateremu si bil in večno boš ostal najpopolnejši vzor in vzgled junaka domoljuba, poslavljam se v imenu naše v vzgojo izročene nam obmejne dece, ki bo o Tebi pripovedovala — pisala. In kakor smo ti v nedeljo 15. julija t. l. z obmejnega tabora pri Sv. Križu nad Mariborom tje v Unec pri Rakeku še živemu pošiljali pozdrave, tako se od gomili tvoji v hvalečnosti in zaobljubi klanjamo, ker za nas si ti nesmrten in večno boš živel, z istimi besedami: po tvojem vzgledu in začrtani nam poti za srečo naše domovine »Vsi za Maistrovom pojdemo!« Vanda Mirko.

Rdeči križ in državni nameščenci

c) po dopustnosti razmer:

1.) delovati, da se narodno zdravje varuje in zboljšuje, zlasti se udeleževati borbe zoper tuberkulozo;

2.) podpirati nadložnike, zlasti vojne sirote;

3.) stopiti v stik z društvi Rdečega križa v drugih državah in se medsebojno podpirati;

4.) sodelovati pri ustvaritvi skupnih človekoljubnih namenov, ki jih je postavila Liga društev Rdečega križa.

Društvo se je pri nas v zadnjih letih razvilo v močno organizacijo. V prvih povojnih letih sicer društvo ni moglo dobro uspeti, ker je bil pri nas preveč ukoreninjen spomin na prejšnje razmere. V bivši Avstriji je bil Rdeči križ pri nas domena aristokratov in Nemcev, ter je bilo slovensko ljudstvo od sodelovanja skoraj izključeno. Razen tega so se med vojno godile razne stvari, katere niso bile ravno v prid in čast društva. Po vojni pa so se razmere temeljito izpremenile. Društvo si je zahtevalo povsem nove idealne smernice, katere sem zgoraj navedel in v nasledovanju teh smernic je storilo že dosedaj mnogo dobrega. Podpiralo je sirote, prirejalo ferijalne kolonije, osobito pa je zastavilo svoje moči v podporo in splošno človeštva ob velikih elementarnih nezdah. Glede naših krajev omenim samo katastrofalno poyodenj v Polhovgrajskih Dolomitih in prošlo leto v Strugah na Dolenjskem. S pomočjo Glavnega odbora društva Rdečega križa v Beogradu in

Društvo Rdečega križa kraljevine Jugoslavije je dobilo z zakonom o tem društvu z dne 19. avgusta 1933 novo organizacijo. Bivši Oblastni in krajevni odbori so bili ukiniteni ter so na njihova mesta stopili banovinski, sreski in občinski odbori ter poverjeništa. Društvo ima mnogo prijateljev in članov, vendar nikakor še ne toliko, da bi število ustrezalo vzvišenim nalogam društva. Njegove naloge so:

a) V mirnem času:

1. Dajati ljudstvu prvo pomoč ob velikih elementarnih nezdah, raznih epidemijah in drugih občinih ljudskih nezdah;

2.) pripravljati osebje in sredstva za izvrševanje nalog, označenih z zakonom o društvu Rdečega križa;

3.) pripravljati za ideje in delovanje Rdečega križa številno močen, zdrav in navdušen Podmladek;

b) v vojnem času:

1.) podpirati saniteto državne vojaške sile pri prevažanju in oskrbovanju naših bolnikov in ranjencev ter ujetih ranjenih in bolnih sovražnih vojaških oseb;

2.) podpirati in aktivno sodelovati pri organizaciji in izvajanju sanitetne protizračne in protiplinske zaščite prebivalstva;

3.) posredovati glede vojnih ujetnikov in internirancev;

4.) sploh ublaževati s svojim osebjem in lastnim materialom neizbežna vojna zla;

O našem šolstvu

(Konec.)

Težje kot pomanjkanje učnih prostorov smo občutili pomanjkanje učnih oseb in to na vseh vrstah šol. V nekaterih okrajih je manjkalo na osnovnih šolah po več učiteljev tako, da so bile šole zaprte, ali poedini razredi združeni, da je prišlo do 70 in celo 100 učencev na enega učitelja. V Ljubljani in Mariboru ter njih najbližji okolici je bilo obratno celo preveč učnih oseb. Kljub temu je primanjkovalo v celoti v Sloveniji do 117 učiteljev. Ako bi se držali določb zakona o narodnih šolah glede števila učencev v poedinih razredih t. j. 40—50 bi ne bilo nič brezposelnih učiteljev ter bi jih celo primanjkovalo. Nekoliko si je pomagala šolska uprava s fondom za brezposelne in namestila nekaj učiteljev, nekaj pa jih je namestilo ministristvo v maju iz proračunskega prihrankov iz odtegljajev draginskih doklad.

Tudi na meščanskih šolah je bilo med letom veliko pomanjkanje učiteljev. Dodelitve učiteljev z osnovnih šol so šle na škodo pouka v narodnih šolah.

Tudi v srednjih šolah so bili nekateri nameščeni šole med šolskim letom ter so se večkrat menjavali profesorji za nekatere predmete.

Tretja težava v našem šolstvu je veliko pomanjkanje učnih pripomočkov za učence in učitelje. Na mnogih osnovnih in meščanskih šolah v siromašnih krajih komaj spravijo skupaj nekaj knjig za učence, da imajo vsaj nekateri učne knjige in si jih potem med seboj izposojajo. Podporna knjižnice nimajo sredstev, da bi zadostile vsem potrebam in preskrbele vsem siromašnim učencem knjige, zato se vrši pouk celo brez knjig.

Vzajemna pomoč staršev in mladine bi lahko veliko odpomogla in ob enem vzgajala mladino k solidarnosti.

Zbirke učil na šolah so zastarele, ker ni nobenih sredstev za nabavo novih. Novi načini pouka, nova področja v tehniki in go-

spodarstvu so dali že davno priliko, da so sestavili strokovnjaki tudi nove učne pripomočke, le da jih naše šole ne morejo nabaviti. Zato je popolnoma razumljivo, da pouk v fiziki, kemiji in zemljepisju ni dovolj življenjski in ne vzbudi pravega zanimanja pri mladini.

Za pouk zemljepisja in zgodovine bi morali imeti vsaj v mestih na razpolago kinematograf z dobrimi vzgojnimi in poučnimi filmi, da bi take predstave bile brezplačne in obvezne, ker bi bile del rednega pouka. V nekaterih državah so to že uvedli. Pri nas je priredilo v Mariboru društvo »Šola in dome« nekaj predstav.

Dalje moramo doseči od prometnega ministristva brezplačno vožnjo za učitelje in učence za poučne izlete, ki raj bodo sestavni del rednega pouka iz zemljepisja in zgodovine ter prirodopisja ker imajo posebne važnosti za narodno in državljansko vzgojo.

III.

Sedanje vrste šol so se izoblikovale v daljši dobi in so ustrezale svojemu namenu, ko so nastale.

Duhovno in stvarno življenje pa se razvije dalje in kaže vedno nove potrebe, za katere mora šola pripraviti mladino. Tako so nastale pri nas vrste šol, ki so namenjene mladini iste starosti, so si pa po svojem notranjem ustroju, načinu pouka in duhu, ki vlada v njih povsem nasprotno. Glede osnovnih šol od prvega do četrtega razreda je najmanj sporov, ker je njih naloga jako omejena in enostavna, a kljub temu najvažnejša.

Od četrtega razreda dalje imamo kar tri različne vrste šol, vsižo narodno, meščansko in nižjo srednjo šolo. Da bi se omejil naval na srednje šole je skoro onemogočen prehod z višjih narodnih in meščanskih šol v srednje šole. Nižje srednje šole same pa imajo tri različne tipe in sicer humanističen in realno gimnazijski in realni tip. Otroci z desetimi leti še ni toliko duševno razvit, da bi se lahko sam odločil, za katero vrsto šol je sposoben. Tudi starši in učitelji ne morejo spoznati pri otroku v tej starostni dobi talentov,

Tovarišici Milki Voukovi v slovo

Ti odhajaš! Ravno, ko ti je bila dana prilika, da se nekoliko oddahneš po napornem šolskem delu in si nabereš novih sil za bodoče dni, si se zgrudila za večno. Ni ti bilo dano dočakati onih let, katerih si se tako veselila, ko boš po dovršeni službeni dobi uživala zasluženi pokoj. Pretežno je bilo tvoje breme, zato si omahnila prezgodaj pod njim. Nebo te je poklicalo v večni pokoj in ti pri-zaneslo z vsem hudim, ki bi te morda še čakalo v službi in zunaj nje.

Ko stojim ob tvojem grobu, te vidim, ono mladostno veselo in prijazno Milko, ki me je s tako odkritim srcem sprejela, ko sem prišla pred 25 leti na svoje novo službeno mesto na Rako. Za menoj so prihajali drugi. Vsem si bila naklonjena in zvesta v hudem in dobrem. Tudi v tistih težkih časih — saj več, Milka — ko bi se bil omajal vsak slaboten značaj, si znala biti zvesta tovarišica. Pri tebi smo se shajali, ko smo bili veseli in ko smo bili žalostni. Včasih nas je bilo toliko, da še skoraj prostora nisi imela za vse. Kakor bi prišli domov, takoj prijetno je bilo pri tebi. Pa ne samo tovariši in tovarišice z domače šole, tudi oni s sosednjih šol, vsi so te enako cenili in radi zahajali k tebi. V imenu vseh, ki so te radi imeli, se zahvaljujem za vse prijetne ure, ki smo jih prebili pri Tebi, za vso tvojo dobrohotnost in za tvoje odkrito tovarištvo. Hvala ti!

Mnogi so prihajali na Rako in odhajali, ti si ostala celih 27 let. Ni ti bilo v naravi, da bi izbirala, kje ti bo boljše in ugodnejše. Kakor drevo, ki se s svojimi koreninami globoko upre v zemljo, v katero je zasajeno, tako si se tudi ti z vsemi silami oklenila kraja in ljudi, med katere si bila poslana. Nobena neugodnost, nobeno razočaranje, nobeno preganjanje te ni oplašilo, ostala si.